

населення, що негативно вплине на туристів і тим самим ніхто не отримуватиме вигод. Для того щоб отримати найбільші з можливих прибутків для всіх сторін і зменшення суперечностей, і мають існувати ці консультативні фірми.

8. Екологічна освіта. Місцеві громади повинні активно залучатися для заведення туристичних проєктів, а для цього їм необхідно мати мінімальні знання про організацію і функціонування туристичної діяльності. Для цього в ці райони необхідно скеровувати службовців з метою надання необхідної інформації про вплив туризму на даний регіон, а також про прибутки, які можуть отримати місцеві жителі, і що їм для цього необхідно робити. Екологічна освіта дозволить ліквідувати упереджене ставлення місцевої громади до туристів, забезпечить швидше розуміння культурної відмінності і поваги до природи. Сталий розвиток екотуризму передбачає екологічну освіту не тільки місцевого населення, але й екотуристів. Таким чином, екологічна освіта з роками буде ставати більш важливим фактором, що позитивно впливатиме на розвиток сталого екотуризму.

9. Надання інформаційних послуг туристам і відпочиваючим. Стратегія маркетингу сталого екотуризму повинна передбачати забезпечення потенційних туристів повною екологічною та економічною інформацією про територію для відпочинку. Це може запобігти розчаруванню туристів. Таку інформацію варто розповсюджувати за допомогою туроператорів.

10. Дослідження в галузі сталого екотуризму. Для вирішення різних проблем розвитку сталого туризму необхідно збирати, аналізувати та зберігати інформацію. На це будуть витрачатися великі кошти. Але якщо це стосується країни чи території, розвиток якої залежить виключно від туризму (чи екотуризму), такі витрати є виправданими. Такі дослідження, окрім того, будуть поповнювати інформацію про даний об'єкт, його поведінку в різних умовах, і в кінцевому рахунку вони сприятимуть розвитку сталого екотуризму.

Запропоновані світовим фондом природи принципи сталого розвитку є цілком придатними й для сталого розвитку екотуризму на територіях природно-заповідного фонду в Україні. Звичайно при цьому не потрібно забувати, що кожна заповідна територія має свої особливості і вимагає індивідуального підходу при її використанні для екотуризму та її охороні.

Література

1. Miller and Kaas. World Wide Fund 1992. Beyond the Green Horizon. – World Wide Fund, Surrey. 1992. – S. 210.
2. Николаевский А.Г. Национальные парки. – М.: Агропромиздат, 1985. – 187 с.

УДК 630*6

Асист. Л.О. Малик – УкрДЛТУ

ЛІСОВА ПОЛІТИКА ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ НЕДЕРЕВНИХ РЕСУРСІВ ЛІСУ

Подається нова лісова політика щодо використання недревних лісоматеріалів і показана важливість і рівень використання недревних лісоматеріалів в Україні та Європі

Forest policies: utilization of non-wood forest products

In this article are recommended new directs of forest policies for utilization of non-wood forest products and showed importance and level of utilization of nonwood forest products in the Ukraine and in Europe.

Економічне і соціальне значення лісових недревних ресурсів

Світовий досвід свідчить про те, що недревні рослинні ресурси лісу мають важливе економічне і соціальне значення незалежно від рівня розвитку національної економіки і домінування окремих форм власності. Принципи сталого розвитку лісового господарства, що були проголошені на Міжнародній конференції ООН в Ріо-де-Жанейро (1992), також передбачають раціональне використання недревної лісової рослинності в інтересах теперішніх і майбутніх поколінь. Недревна лісова рослинність (особливо гриби і ягоди) заготовляються в таких промислово розвинутих країнах, як Швеція, Фінляндія, Італія та ін.

В Україні з одного гектара площі, зайнятої лісом, можна зібрати в рік не менше продукції, ніж з сільськогосподарських угідь. В окремих регіонах України комплексне безвідходне використання лісу та його ресурсів, у тому числі недревних, дає змогу отримати з 1 га лісу за цикл рубання в середньому в 2.8 разів більше прибутку, чим від реалізації лісоматеріалів. Зазначимо, що собівартість дикорослих набагато нижча від культурних [1, ст. 5]. Економічне значення лісових недревних ресурсів полягає в тому, що вони забезпечують сировиною харчову, фармацевтичну, парфумерну, ветеринарну, текстильну, хімічну та інші галузі національної економіки. Крім того, недревна продукція є предметом експорту.

На сьогоднішньому етапі, коли в Україні погіршується екологічна ситуація, лісові недревні продукти є джерелом постачання екологічно чистої їжі. Лісова недревна рослинність є екологічно чистою, якщо вона не забруднена антропогенною діяльністю. Так, лісові ягоди, гриби, горіхи та інші плоди як харчові ресурси мають всі необхідні та легко засвоювані організмом вітаміни, білки та ін. органічні сполуки. Саме ці ресурси приходили на допомогу жителям міст і сіл у посушливі чи дощові роки, коли зменшувалися врожаї сільськогосподарської продукції. А для жителів гірських районів чи Полісся ліс завжди був важливим джерелом постачання їжі. Екологічне значення недревної рослинності проявляється також у лісорегуючих властивостях.

Крім перерахованих властивостей, варто зазначити рекреаційне значення недревних лісових ресурсів. В процесі збирання недревної рослинності людина зосереджує головну увагу на пошуку ягід, грибів тощо. Тим самим знімається емоційне, нервово, фізичне та інші негативні напруження, відновлюються сили.

За роки незалежності України еколого-економічне значення недревних ресурсів лісу не зменшилося. Навпаки, на терені України гриби та ягоди заготовляють не тільки національні підприємства лісового господарства, але і зарубіжні фірми.

Використання недревних лісових ресурсів в Україні та за кордоном

За статтею 9 Лісового кодексу України постійними і тимчасовими лісокористувачами України є підприємства, установи, організації, у яких створено спеціалізовані підрозділи для спеціального використання лісових ресурсів, а та-

кож об'єднання громадян, які здійснюють спеціальне використання лісових ресурсів. Найбільші обсяги заготівлі недревних рослинних продуктів лісу заготовляється на державних лісгосподарських підприємствах Державного комітету лісового господарства України [3]. В табл. 1 представлена інформація про обсяги заготівлі недревних продуктів лісу підприємствами лісового господарства України.

Табл. 1. Обсяги заготівлі недревних продуктів лісу в тоннах підприємствами Державного комітету лісового господарства України

Роки	Плоди і ягоди	Гриби	Березовий сік	Лікарська сировина
1993	5034	–	–	508
1994	2605	–	–	450
1995	2144	–	–	433
1996	848.3	133.3	1447.0	277

В табл. 2 наведено обсяги заготівлі недревної продукції підприємствами ДЛГО "Львівліс".

Табл. 2. Обсяги заготівлі недревної продукції лісу в тоннах підприємствами ДЛГО "Львівліс"

Види недревної лісової продукції	Роки			
	1995	1996	1997	1998
Плоди і ягоди	313	11.2	140	24
Лікарська сировина	76.8	113	26.6	27
Гриби	70	–	–	7.5
Березовий сік	200	130	127	54

Заготівля недревної лісової рослинності є перспективною, оскільки вона здійснюється в багатьох промислово розвинутих країнах світу. Так, у Фінляндії заготовляється від 565.3 тис. т ягід в роки низької врожайності до 1111.2 тис. т ягід в рік з високою врожайністю. У Чехії, наприклад, в 1994 р. заготовлено в лісах коло 2800 т лікарської сировини [4]. Отже, бачимо, що обсяги заготівлі в Україні лісової недревної продукції є значно меншими, ніж в країнах Європи. Це спричинено, головним чином, нестабільною економічною ситуацією в країні. Розв'язання цієї проблеми вимагає нових підходів в політиці лісокористування недревної продукції.

Напрямки лісової політики щодо покращання використання недревної лісової рослинності

На Міжнародній конференції ООН в Ріо-де-Жанейро (1992) визнано пріоритетним напрямом лісової політики, який забезпечує комплексне використання всіх компонентів лісу. В Україні, у зв'язку з цим, необхідно втілити в життя дієві економічні інструменти лісової політики, які б стимулювали ефективне використання недревних рослинних ресурсів лісу. На мою думку, варто впровадити в практику лісокористування досконалі нормативи плати за спеціальне використання лісової недревної рослинності. Плата за спеціальне використання лісових недревних рослинних ресурсів повинна зараховуватися на рахунок підприємств і використовуватися на відтворення і охорону лісів.

Необхідно запровадити екосертифікацію недревної лісової рослинності, що буде сприяти виходу лісових підприємств як на внутрішній, так і на зовнішній ринок.

З метою отримання сталих врожаїв плодів, ягід і лікарських рослин лісовим підприємствам варто розвивати плантаційне лісовирощування. Світовий досвід свідчить про перспективність такого лісокористування.

Важливим аспектом лісової політики щодо використання недревної продукції лісу є розвиток ефективних технологічних процесів, які забезпечують збирання, первинну обробку та зберігання продукції лісу.

Література

1. Рябчук В.П. Недревна продукція лісу. – Львів: Світ, 1996. – 312 с.
2. Лісовий кодекс України. – Львів, 1995. – 83 с.
3. Сенько Є.І., Фурдичко О.І. Економіка комплексного використання і відтворення харчових ресурсів лісу. – Львів: Місіонер, 1996. – 296 с.
4. Forestry issues – Non-wood forest products: <http://www.rcfa-cfan.org/English/issues.3.html>.
5. Non-wood forest products and income generation. – Unasilva. Vol. 50/ 198, 1999/ 3

УДК 630*970.13 Доц. А.І. Гузій, к.с.-г.н. – Природний заповідник "Розточчя"

ДО ПИТАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМАХОЇДНИХ ПТАХІВ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ І ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТРУКТУРИ ЇХ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІДНОСНО ЕКОЛОГІЧНО ЗБАЛАНСОВАНИХ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ

Розглядаються питання впливу комахоїдних птахів на їх жертв, приріст деревостану, економічну ефективність їх використання у лісовому господарстві, кількісні характеристики населення в умовах екологічно збалансованих лісових екосистем.

Doc. A.I. Guziy – USUFWT

On problem of economic efficiency of use of insectivorous bird in forestry and the main characters of their population structure in conditions of balanced forest ecosystems

The effect of insectivorous bird on their victims and on forest stand ground, the economic efficiency of their use in forestry, the quantitative characters of bird population in conditions of balanced forest ecosystems are considered

Метою роботи є розгляд питання впливу птахів на їх жертв і, як наслідок, приріст деревостану, кількісних показників складу і щільності населення птахів переважаючих груп і підгруп типів лісу Західного регіону України.

До екологічно збалансованих лісових екосистем належать насадження з вираженим гомеостазом, здатні до саморегулювання. З точки зору ентомології, в таких екосистемах відсутні спалахи комах-шкідників – об'єктів живлення птахів.

В основу роботи лягли результати обліків птахів, що проводилися з 1980 по 2000 рік за методикою А.П. Кузякіна [2].

Безхребетні тварини, зокрема комахи, можуть істотно впливати на стан лісостанів, спричиняти їх відмирання аж до повного руйнування біогеоценозу. Втрата листя, через пошкодження первинними комахами-шкідниками, впливає на ріст дерева, в основному, через зменшення фотосинтезуючої поверхні, що відбивається на зменшенні кількості синтезуючих вуглеводнів. Темпи сповільнення росту дерев часто пропорційні кількості втрачених листків, зменшенню листкової